

KÖRNYEZETI NEVELÉS

A Tisza-tó mozaikossága: turisztikai vonzerő, területkezelési kihívás és lehetőség

Benkhard Borbála*, Vasvári Mária, Mester Tamás, Balla Dániel, Szabó György, Kiss Emőke, Fazekas István, Csorba Péter
Debreceni Egyetem, TTK, Földtudományi Intézet, Tájvédelmi és Környezetföldrajzi Tanszék
**borbala.benkhard@gmail.com*

A 70-es évek elején kialakított síkvidéki jellegű Kiskörei tározó (ismertebb nevén Tisza-tó) elsődleges funkciója ma már nem az öntözés, szállítás, hanem a szélsőséges vízjárás pufferolása mellett sokkal inkább a rekreáció. A megváltozott látogatói jellemzők és a globális természeti problémák miatt ezt a desztinációt is egyre többféle és nagyobb terhelés éri. A Tisza-tavi turizmus környezeti hatásainak vizsgálata sürgető feladat, ezért Tanszékünk a természeti értékekre alapozott látogatóforgalom és hatásainak komplex környezetföldrajzi vizsgálatát tűzte ki célul, különös tekintettel az egyre gyakoribb vadkempingezésre. A turisztikai hasznosítást, valamint a felmerülő problémákat és a szükséges menedzsment megoldásokat nagymértékben meghatározza a mozaikosság. Ezen adottság jellemzését, az elemek beazonosítását, szerepük értékelését terepbejárás, fotódokumentálás, kérdőívezés mellett úrfelvételek elemzése és vízminőség-vizsgálat segítségével végeztük el.

A CorineCLC2018 felszínborítási adatok alapján elvégzett zonális és diverzitási statisztikák is kimutatták, hogy a Tisza-tó a Balatonnál sokkal mozaikosabb terület. A tározó 4 (egyek források szerint 5), tájszerkezet szempontjából is megkülönböztethető, eltérő hidroökológiai adottságú tómedencére osztható. Ez lehetővé teszi az ÉK-DNy-i irányú zónarendszer kialakítását, a természetvédelmi szempontok érvényesítése mentén. A mozaikosság a medencék vízminőségi adataiban is kimutatható. A hidrokémiai tulajdonságok eltéréseit a tározó medencéinek eltérő vízmélysége, a nyílt vízfelület aránya és a vízgazdálkodási gyakorlat okozza. A N-koncentráció a legdélebbi, legnagyobb nyílt vízfelülettel jellemezhető Abádszalóki medencében a legmagasabb, amelyhez hozzájárulhat a nagyobb turisztikai terhelés is. A Tisza-tó partmenti és tározótérbeli természetes és mesterséges elemei vertikális tagolódásukkal az eltérő turisztikai tevékenységeket szolgálják ki (a kilátóktól a vízfelszínig; a madarászoktól a fürdőzőkig). Ezek funkcionálisan és látványuknak köszönhetően is kiaknázhatóak, sok esetben a terhelés csökkentését is lehetővé teszik (pl. pallóút). A horizontális és vertikális tagolódás mellett a mikromozaikosság is segíti a turisztikai tevékenységek térben és időben történő diverzifikációját.

Felmérésünk hiánypótló, eredményeink rávilágítanak a kritikus helyszínekre, tevékenységekre, ugyanakkor elősegítik a kedvelt turisztikai desztináció hatékony, környezeti szempontból is fenntartható látogatómenedzsmentjének tervezését.

The mosaic character of Lake Tisza: tourist attraction, challenge and opportunity for site management

The Kisköre reservoir (better known as Lake Tisza) was created in the early 1970s. Its primary function is no longer irrigation or transport, but rather recreation, in addition to buffering extreme water events. Changing visitor characteristics and the global natural problems are putting increasing pressure on this destination as well. Investigating the environmental impacts of tourism in Lake Tisza is an urgent task. Therefore our Department has set itself the goal of a complex environmental geography study of visitor flows and their impacts based on natural values, with a special focus on the increasing frequency of wild camping.

Mosaicism is a major determinant of tourism use, the occurring problems and management solutions required. The characterisation of these features, the identification of the elements and the evaluation of their role were carried out by field visits, photo-documentation, questionnaires, analysis of aerial photographs and water quality studies.

Zonal and diversity statistics based on the CorineCLC2018 surface cover data also showed that Lake Tisza is a more mosaic area than Lake Balaton. The reservoir can be divided into 4 (some sources suggest 5) distinct lake basins with different hydro-ecological characteristics, also in terms of landscape structure. This allows a north-east to south-west zoning system to be established, taking into account nature conservation considerations. This mosaicism is also reflected in the water quality data of the basins. Differences in hydrochemical properties are caused by the different water depths of the reservoir basins, the proportion of open water surface and water management practices. N concentrations are highest in the southernmost Abádszalóki basin, which has the largest open water surface area, and this may be due to the higher tourist load. The natural and artificial elements of the shore and reservoir areas of Lake Tisza are vertically structured to serve different tourist activities (from lookouts to the water surface; from birdwatchers to bathers). They can be exploited both functionally and visually, and in many cases they also allow for load reduction (e.g. boardwalks). In addition to horizontal and vertical articulation, micro-mosaicism also helps to diversify tourism activities in space and time.

Our survey is gap-filling and our results highlight critical locations and activities, while at the same time helping to plan effective, environmentally sustainable visitor management in a popular tourist destination.
